Anul al 56-lea — Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-lui P. T. T. Nr. 24.464/939

Nr. 155 Vineri 9 Iunie 1939 — Pagini P IIII

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.

Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT STELIAN POPESCU

ZIUA RESTAURAȚIEI

Țara întreagă sărbătorește astăzi împlinirea celor nouă ani de domnie a M. S. Regelui Carol II.

Urcat în memorabila zi de 8 Iunie 1930 pe tronul gloriosilor Săi înaintași — Regele Carol I, întemeetorul României moderne și Regele Ferdinand I, înfăptuitorul unității neamului nostru — M. S. Regele Carol II a înțeles, că misiunea grea și mare ce o va avea de îndeplinit este aceea de a consolida România Mare și de a asigura poporului român posibilități de dezvoltare în toate direcțiile, printr'o politică internă și externă, bine cumpănită, care să corespundă intereselor superioare ale statului și păcei generale.

Atât opera de refacere în ordinea internă cât și consolidarea poziției României în noua Europă de drept, au impus o politică dictată de comandamentele naționale și de interesele obștești, — bazată pe ordine, disciplină, unire, solidaritate, muncă constructivă și pe colaborarea tuturor elementelor capabile, conștiente, însuflețite de patriotism și înțelegătoare a vremurilor noui.

M. S. Regele Carol II a făcut cunoscut ideile și sentimentele Sale, prin numeroase mesagii și cuvântări, din care s'a desprins luminos un vast program de activitate, în cadrul larg al acestei politici de refacere, de construcție și de consolidare, atât în ordinea socială, economică și culturală, cât și în cea morală și spirituală, fără de care nimic temeinic nu se poate clădi.

Atunci când s'a considerat necesară o nouă organizare a statului, impusă nu numai de împrejurările grele cunoscute, dar și de înfăptuirea într'un ritm mai accelerat a cerințelor politicei apărării naționale, spre a nu fi surprins nepregătit și dezorientat, poporul român a manifestat deplina sa încredere în conducătorul lui suprem și voința sa de a contribui prin toate sforțările la înălțarea și întărirea României întregite.

Adresându-se tineretului, M. S. Regelui Carol II a declarat anul trecut:

„O nouă așezare s'a dat României, pusă pe temelia muncii și credinței; s'a dat țării o nouă libertate, o libertate de disciplină făuritoare de progres.

Ritmul României viitoare va trebui să fie acela al credinței, care vi se insuflă voua.

In nicio acțiune nu trebue să mai persiste egocentrismul individual, ci numai credința că orice acțiune este menită să întărească patrimoniul comunității române".

Astăzi, aceeaș credință trebue să insufle pe toți bunii români și aceeaș acțiune pentru întărirea patrimoniului nostru național, trebue să fie întreprinsă, sub conducerea M. S. Regelui Carol II, căci numai așa vom putea desăvârși opera începută; iar România Mare își va asigura posibilități mai mari spre a progresa și a'și apăra drepturile și independența sa, oricând și împotriva oricui.

STRAJA ȚĂRII — N. I. FURDUESCU

8 IUNIE

E sărbătoarea voastră astăzi, voioși copii ai țării [mele,
E sărbătoarea tinereții sub cer de aur și smarald,
Un cântec nou de primăvară, cu fluturare de drapele,
In orice inimă vibrează, șoptește 'n fiecare fald...

Veniți străjeri din patru unghiuri, veniți cu ochi plini [de lumină,
Veniți în ritmuri de fanfare, în pieptul larg cu-al [țării dor,
Primăvăratice șiraguri sub nimb de glorie divină,
Să înălțăm pavilionul, mărețul nostru tricolor!

In brațul vostru stau nădejdea și rodul scump [al muncii sfinte,
In voi stau visul și credința și năzuința unui Neam,
A voastră este biruința: „mereu 'nainte, înainte!"...
Călăuziți de visuri nalte, voioși ca pasărea din ram...

Veniți cu piepturi oțelite, șirag de tinere vlăstare,
Ca imnul primăverii voastre să urce falnic pân' la cer
Și neclintiți, ca brazii 'n munte, să stăm de strajă [la hotare,
Uniți, prin muncă și credință, în jurul Marelui Străjer!

MIRCEA DEM. RADULESCU

Sosirea Principelui Paul al Greciei

Printre oaspeții României cu prilejul aniversării Restaurației se află și A. S. R. Principele Paul, fratele M. S. Regelui Greciei.

Poporul român, însuflețit de o sinceră prietenie față de poporul grec, urează bun venit, Principelui moștenitor al țării aliate și amice.

Distinsul oaspete al României este animatorul și conducătorul organizațiilor naționale ale tineretului grec. Adânc pătruns de convingerea că viitorul unei țări atârnă în primul rând de sufletul, vigoarea fizică și disciplina tineretului ei, Principele Paul a dat organizațiilor naționale ale tineretului, pe care le conduce cu o neobosită râvnă, temelia solidă a dragostei de țară și a devotamentului față de îndatoririle cetățenești. Protector și încurajator al manifestațiilor sportive, A. S. Regală nu le-a considerat ca exclusive pentru formarea tineretului. Educarea sufletească și intelectuală L-a preocupat în aceeași măsură. De aceea Principele Paul, El însuși un fin intelectual, a fost în acelaș timp și un îndrumător al activității intelectuale a tineretului grec.

PRINCIPELE PAUL al GRECIEI

In dragostea ce I-o păstrează poporul grec ca și întregii Dinastii, Principele Paul găsește răsplata pentru neobosita Sa activitate.

Cuvântările rostite Marți de M. S. Regele Carol II

La masa cavalerilor ordinului „Virtutea Aeronautică"

Domnule Comandor și Iubiți Camarazi,

Trebuie să mărturisesc că duioșia amintirilor și cuvintele pline de căldură ce Mi le-ați rostit la această serbare, M'au mișcat adânc și mă bucur, că pot întâri cuvintele Domniei Voastre, spunând, că sufletește am fost strâns legat de aviație dela cele dintâi ale ei începuturi.

Dela primele încercări, — timide, — ale școalei civile, la cele organizate apoi oficial de Școala Militară dela Cotroceni din anul următor, de la epoca, — de început de glorie, — a războiului și mai târziu în tot cursul, adesea anevoios, al desvoltării aviației, am urmărit cu tot sufletul toate încercările și toate sforțările ei și le urmăresc și le încurajez și astăzi, pentrucă am priceput din primul moment covârșitoarea ei importanță.

La amintirile pe care le-ați povestit aci, aș vrea să adaog încă două, cari mi-au rămas adânc întipărite în suflet.

Intr'o seară, acolo sus, la Cotroceni, se reparase un nenorocit de „Bleriot". Dumneata te-ai urcat în el, cu regretatul prieten Nicu Capșa, deși aveai absoluta convingere că acel avion nu va izbuti să execute sborul. Ai avut norocul să nu poți să decolezi, fiindcă avionul s'a rupt când era la 50 cm. înălțime.

Ei bine, Domnilor, poate că unii astăzi vor suride, dar în acel moment Eu am priceput ce este un aviator și am înțeles că dacă nu surizi și dacă nu arăți camarazilor mai tineri lipsă de teamă, deși ești conștient de primejdia la care mergi, fără de acestea nu poate exista aviație.

A doua amintire. Era aniversarea morții lui Carada. Nu au fost mulți cari au luat parte, totuș s'a petrecut în acelaș suflet. Imi aduc aminte cu câtă evlavie Gogu Mihăilescu a executat un sbor, fără niciun martor, în memoria primului camarad din aviația noastră care s'a jertfit.

Aceste două amintiri, cari Mi-au rămas atât de adânc întipărite în suflet, Mi-au arătat, că o armă de acest gen și oameni cari au astfel de simțăminte merită să fie cinstiți, merită să fie apărați și să fie încurajați.

M. S. REGELE CAROL II

Din cauza acestui suflet și acestor simțăminte pentru Mine aviația a fost și este neasemuit de prețuită.

Se înțelege, că timpurile de atunci s'au schimbat. Nu spun că astăzi aviație nu înseamnă eroism, dar trebuie să mărturisim că nu mai suntem în zilele acelea dela început. Noi însă, acei câțiva cari ne găsim aci și cari am trăit acele zile cu intensitate și dragoste, am rămas cu acest simțământ de profundă evlavie către cel care este urcat sus, — acest simțământ care s'a și răspândit în marea mulțime și care face ca aviatorul cel mai păcătos să fie totuș considerat erou.

Domnilor, iată dece în primul rând am fost și rămân profund legat sufletește de această armă.

Ați vorbit și de acea seară luminoasă de 6 Iunie 1930, când destinul M'a împins să aterisez pe acest teren.

Domnilor, și în acest gest a fost o parte din sufletul Meu de dragoste pentru aviație. Astăzi însă, când a trecut atâta vreme, dați-mi voie să văd în acest gest și o prorocire:

Un Suveran, care se urcă pe Tronul Țării Sale, venind pe aripile unei păsări, a fost un semn, că în această țară se va face o primenire și că vin vremuri noui.

Eu nu pot să nu spun în aceste clipe, că am o adâncă fericire sufletească, că aviația a fost primul semn al acestor vremuri.

Din cuvintele pe cari le-am rostit, veți înțelege care este adânca Mea dragoste pentru voi și care sunt simțămintele, cari totdeauna mă vor mâna, să vă ajut, să vă încurajez și să vă măresc și pentru voi și pentru țara noastră.

(Urale puternice și prelungite).

La congresul Căminelor Culturale

Ca în toți anii, salut cu o deosebită bucurie acest congres al Căminelor Culturale, congres care arată viu reușita unui plan muncit îndelung, muncit cu răbdare, dar cu credință.

Pornit dintr'o mică experiență, aceea a primelor echipe studențești, pe zi ce a trecut s'a desfășurat mai temeinic și s'a arătat mai necesar și s'a desvoltat, până ce s'a ajuns, anul trecut, la o înjghebare mult mai mare, aceea a Serviciului Social.

Congresul din anul acesta pentru prima dată se ține sub oblăduirea acestei noui instituțiuni, menită să întindă peste întreaga țară ideea aceea, care a fost dusă cu muncă grea și cu dragoste de un prim mănunchiu de studenți, idee izvorâtă dintr'o adevărată necesitate, aceea de a nu lăsa disparate toate eforturile cari se făceau în folosul țărănimei și care s'a arătat atât de folositoare, încât astăzi devine un adevărat imperativ.

Dela războiu încoace s'au făcut nenumărate eforturi pentru ridicarea țărănimei, dar fiecare dintre ele s'a îndreptat numai pe un anumit tărâm.

Cu venirea echipelor Mele, cu Serviciul Social, aceste eforturi se strâng într'un singur mănunchiu și, după vechea vorbă românească:

„Unde-i unul nu-i putere"
„La nevoi și la durere";
„Unde's doi puterea crește"
„Și dușmanul nu sporește".

Serviciul Social, prin căminurile lui, este această adunare a tuturor eforturilor într'un singur scop comun: „ridicarea satelor".

Aceasta nu este numai o năzuință a câtorva. Este o absolută necesitate națională. Și chiar dacă astăzi se pot găsi unii cari surâd încă, mâine toți se vor convinge că altfel nu putem să ridicăm, la înălțimea la care trebuie ridicată, întreaga populațiune depe pământul românesc.

Programul nostru este bazat în primul rând pe o dragoste nesfârșită către aceia cărora se adresează și în al doilea rând pe aceea că, noi nu venim cu buchea către ei, ci venim să învățăm dela ei ceeace ne trebuie nouă.

In această zi de sărbătorire a Căminurilor Culturale, mulțumesc din adâncul sufletului tuturor conducătorilor, tuturor echipierilor și tuturor acelora cari, în satele românești, au priceput munca noastră și ne-au dat concursul.

Sănătate!

(Puternice și prelungite urale).

Expunerea generalului Franco

Un nou discurs al d-lui Hitler

Trăim încă — din fericire — în vremuri de dueluri oratorice. Oricât de violente ar fi ele, ori câte subînțelesuri amenințătoare ar tăinui și ori cât ar contribui la sporirea tensiunei internaționale, trebue să constatăm cu o oarecare satisfacție că se caută încă în rațiune o soluțiune și că atâta timp cât nu se recurge la violența faptelor, violența cuvintelor nu e ireparabilă.

Desigur vorbele trădează gândurile și intențiile, dar nu totdeauna pe cele reale și nu totdeauna destul de limpede. Mai este apoi și considerentul destul de important al mediului și momentului în care se rostesc discursurile. Substanța lor este de multe ori în mod necesar adecuată acestor elemente decât intențiunilor reale ale oratorilor. Violența limbajului nu e deci în mod obligator premergătoare violenței faptelor.

Ca exponenți ai opiniei publice și cronicari ai evenimentelor externe, avem mulțumirea de a constata, tocmai din multitudinea discursurilor ce se rostesc pretutindeni, că, în general se păstrează încă respect pentru opinia publică a cărei judecată prețuește în acțiunea conducătorilor de popoare. Această prețuire a unei forțe reale, în slujba căreia stăm și noi cu credință neclintită, ne întărește speranța că tot dreptatea și pacea vor cuceri până în cele din urmă victoria, așa cum o doresc toate popoarele.

Două discursuri au fost rostite în două țări diferite: unul în Spania, la Burgos de generalisimul Franco și altul la Berlin, de Cancelarul Hitler.

Vorbind în fața consiliului național al Falangei spaniole, generalisimul Franco s'a ocupat de situația internațională și de politica externă a Spaniei, precum și de problemele economice și financiare ale țării sale.

Conducătorul Spaniei a recunoscut „îngrijorările și dificultățile ceasului de față" în ce privește situația internațională. D-sa însă a ținut să arate că atitudinea Spaniei continuă să fie dominată de un optimism binefăcător. Acest optimism este desigur un element psihologic determinant pentru politica oricărei țări, dar mai ales a unei țări care a cunoscut recent tragedia războiului civil și care și-a recucerit unitatea națională și liniștea internă cu atâta eroism și cu atâtea sângeroase sacrificii. Acest optimism reprezintă însăși vigoarea națiunei spaniole și el poate fi izvorul consolidării, atât internă cât și externă, a Spaniei refăcute.

Nu intră în rolul nostru de cronicari de a judeca elementele — pe care de altfel nu le cunoaștem — cari au determinat aceste învinuiri formulate de șeful statului spaniol. Vedem însă în ele mai curând o indicațiune asupra posibilității unor negocieri viitoare care ar duce la soluționarea unor litigii cari n'au, cel puțin în aparență, nici un caracter de gravitate.

Este însă în discursul generalisimului o parte care arată că cu toate că politica externă a Spaniei este caracterizată — după cum s'a exprimat d. Fran-

(Continuare in pag. 2-a)

Limba noastră

Îndemnul...

Am scris în articolul din 19 Mai trecut: „Cum poți zice că ai făcut un cuvânt, dintr'un cuvânt pe care nici nu-l ai? Cum s'a putut face *a mulțumi* din *mulți* și *amo*, când n'ai pe *amo* în limbă? Ce etimologie e asta? Și ce judecată?"

D. A. Resmeriță, profesor, îmi trimite, din T.-Severin, o scrisoare în care mă roagă „foarte frumos" să scriu „în viitorul articol *o punere la punct* în felul următor":

„D. Resmeriță ne trimete o întîmpinare asupra sfârșitului articolului nostru dela 19 Mai, prin care arată că, în limba română, mai sunt și alte verbe cari, ca și verbul *amo*, lipsesc în forma principală, dar trăesc în forme compuse: *colare*, în strecurare; *pendere*, în spânzurare; *vehere*, în suveică, etc. Recunoaștem că așa este, și deci etimologia vorbei *mulțămi* (mulțam) este bine și cu multă judecată făcută de d-sa".

Corespondentul meu mai spune că, între verbele latine „cari lipsesc sub forma primă și totuși trăesc în limba română, însoțite de prefixe" sunt și *„eo, ire, i*, în hai!; *ito*, în *haide*, etc.".

D. Resmeriță este o minune de filolog. După cum în basme se povestește de unul, care zicea că scoate lapte din piatră, la fel dumnealui vrea să scoată cuvinte românești de neam slav ori turcesc, din cuvinte latine. *Suveică* nu se trage din *vehere*, ci din slavul *suvalnica*. *Haide* nu e din *ito*, ci din turcescul *hajde*. Acest *haide* „e răspândit în toate limbile balcanice și e conjugat, ca la noi, la Bulgari: *hajdite*, la Sârbi: *hajdemo, hajdete*". *Hai* nu vine din *eo, ire*, ci e formă prescurtată din *haide*. In limba albaneză se zice tot *haj*.

Că d. prof. Resmeriță judecă și crede altfel, voia dumnealui ca la banul Ghica. Să judece și să creadă cum va voi și ce va pofti. Dar să mă silească, pe mine, să „recunosc" că „așa este", că *suveică* vine dela *vehere*, *haide* dela *ito* „și *deci* etimologia vorbei *a mulțămi* (mulțam) este bine și cu multă judecată făcută de d-sa", — asta nu, nu, și nu. Hotărît, nu. Nu „recunosc" nimic, oricât de „foarte frumos" m'ar ruga d. Resmeriță.

D. Liviu Doroș, din Satu-Mare, m'a întrebat, acum trei luni, „dacă trecerea substantivului feminin *rață*, dela singular la plural, aduce schimbarea vocalei *a*, din rădăcină, în *e*, ca la substantivele *pară-pere*, *față-fețe*, *fată-fete*...".

„In orașul Satu-Mare, adăoga d. Doroș, n'am aflat un profesor de română, care să mă lămurească".

O revistă *literară*, din acest oraș, vorbește de răspunsul meu și scrie: „Suntem împotriva polemicilor. Pentru că ele *angrenează* (prind) și cultivă spiritul *revanșard(!)* (răzbunător), care se găsește din *abundență* (din belșug) în *sufletele* oamenilor".

Stai de vorbă cu o revistă *literară*, scrisă într'o limbă atât de pocită? O arunci la coș.

Dar în articol se mai spune: „De ce d. Pisani ne crede așa de mărginiți? Poate fiindcă sântem la graniță, unde nu se vorbește *corect* și unde *nici profesorii de română nu știu exact* (pe românește: *nu prea știu*) *gramatica*". Și autorul încheie: „Rândurile de față sunt scrise cu *asentimentul* (pe românește: cu *învoirea*) profesorilor de română din Satu-Mare".

După această nevinovată spovedanie: „profesorii de română nu știu *exact* gramatica", făcută cu „asentimentul" profesorilor de română din Satu-Mare, eu nu mai am nimic de zis.

„Am fost fericit, îmi scrie d. C. Niculescu Buzești, fost magistrat, fost deputat, fost senator, să văd cum lunga d-tale strădanie a fost încununată la vreme de cea mai strălucită răsplată pe care o puteai aștepta. Prin înălțătorul Său discurs, ținut la Academie, cu ocazia împlinirii a o sută de ani dela nașterea întemeietorului dinastiei noastre, Suveranul, printr'o mare bogăție de citate și comentarii, a pus în lumină fermecătoarea limbă folosită de Carol I-iu, limbă învățată din cronicele și folklorul nostru, precum și augusta Sa stăruință cu frumoasa noastră limbă, care poartă pecetea nobilei și vechii noastre obârșii, să fie fixată, fără întârziere, într'un dicționar.

„Aceste spuse, la care a adăugat augustul Său deziderat ca această operă să fie desăvârșită în acest an, sunt un îndemn suprem pentru tinerele generații de a stărui în cultul limbii și al tradițiilor străbune.

„Indemnul regesc va spori, de sigur, încrederea în puterile d-tale de luptă și este cea mai

T. PISANI